

Омбудсмен қызметі

Омбудсмен қызметінің (бұдан әрі — омбудсмен) негізгі функцияларының бірі – компанияның барлық қызметкерлерінің әділдігі мен мүдделерінің сақталуын бақылауды қамтамасыз ету: даулар мен жанжалдарды ерте ескерту және реттеу; жүйелі сипаттағы және шешуді талап ететін проблемалық мәселелерді тиісті органдар мен лауазымды адамдардың қарауына шығару; жанжалды жағдайларды тұрақтандыру жөнінде ұсыныстар беру. ҚМГ іскерлік этика кодексінде ҚМГ қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларының нәсілдік, діни, ұлттық, жыныстық, саяси немесе өзге де ерекшелігіне, әлеуметтік шығу тегі, мүлкі мен лауазымдық жағдайы, қарым-қатынас тілі мен басқа да мән-жайлар негізінде кемсітушілікке жол бермеу, сондай-ақ осы белгілерге қарай жекелеген қызметкерлерге қандай да бір артықшылықтар берілуіне жол бермеуге қатысты қағида-даттар туралы нақты жазылған.

Өз қызметін іске асыру кезінде ҚМГ омбудсмені Қазақстан Республикасының заңнамасын және ҚМГ ішкі құжаттарын басшылыққа алады.

2023 жылғы шілдеде ҚМГ жаңа омбудсмені тағайындағаннан кейін іскерлік әдеп кодексінің талаптарымен,

омбудсменнің функциялары мен міндеттерімен танысу мақсатында ҚМГ ЕТҰ — Caspi Bitum, ҚТО, ЕМГ, ҚМГ-Аэро, ҚМГ-Секьюрити басшыларымен, құрылымдық бөлімшелердің басшыларымен және кәсіподақтар өкілдерімен кездесулер өткізілді.

Өтініштерді қарау, есепке алу, оның ішінде жедел желі бойынша жұмыстар ұйымдастырылды. Омбудсмен тікелей омбудсменге жолданған 12 өтінішті қарады.

Ауызша өтініштер бойынша (телефон байланысы, жеке қабылдаулар арқылы) омбудсмен/ омбудсмен қызметі консультациялар өткізді, ұсынымдар берді. Барлық келіп түскен өтініштерді қызмет қарады, проблемалық мәселелерді реттеу, оның ішінде бұзылған құқықтар мен заңды мүдделерді қалпына келтіруге бағытталған шаралар қабылданды.

2023 жылы ҚМГ атына «Нысана» колл орталығына өз еркімен хабар беру жедел желісі бойынша 112 өтініш келіп түсті. ҚМГ омбудсмен қызметі оларды тиісті құрылымдық бөлімшелердің уақтылы қарауына бақылауды жүзеге асырады.

Сыртқы аудит

ҚМГ тобының бухгалтерлік (қаржылық) есептілігінің дұрыстығын тәуелсіз бағалау мақсатында жыл сайын ХҚЕС бойынша дайындалған есепке аудит жүргізу үшін сыртқы аудиторды тартады. Сыртқы аудиторды ҚМГ Директорлар кеңесі мақұлдағаннан кейін акционерлердің жалпы жиналысы бекітеді.

Аудитордың тағайындалуы және оның тәуелсіздігі

Аудиторды таңдау рәсімі «Самұрық-Қазына» АҚ үшін және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) 50 және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде «Самұрық-Қазына» АҚ-қа меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен тиесілі ұйымдар үшін аудиторлық ұйымды таңдау жөніндегі қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

Аудиторды таңдау келесі принциптерге негізделеді:

- сапалы қаржылық есеп аудиті мен ілеспе қызметтерді сатып алу;
- шешімдерді таңдау, бақылау және жауапкершілік процесінің ашықтығы;
- мүдделер қақтығысының болмауы және тәуелсіздікті сақтау.

Сыртқы аудиторды таңдауды іске асыру мақсатында Бірыңғай комиссия құрылады, оның құрамына Қордың аудит жөніндегі комитеттерінің мүшелері және Қордың және ҚМГ аудит жөніндегі комитетінің мүшелері кіреді. Бірыңғай комиссия Сыртқы аудиторды таңдау стратегиясын айқындайды және оның елеулі компаниялары мен қорын қоса алғанда, ҚМГ үшін сыртқы аудиторды таңдау рәсімдерін жүзеге асырады. Аудит жөніндегі Комитет сыртқы аудитордың тәуелсіздігін тұрақты негізде бағалайды; аудиторлық компанияны әр бес жыл сайын ротациялау қарастырылған. ҚМГ аудитіне қатысы бар серіктестер мен басшы қызметкерлерді компанияға жалдауға болмайды.

Сыртқы аудитордың аудиторлық емес қызметтерді көрсетуі

Сыртқы аудитор аудиторлық емес консалтингтік қызметтер көрсеткен кезде аталған қызметтерді көрсету үшін Аудит жөніндегі комитеттің рұқсатын алуға міндетті. ҚМГ жыл сайын аудит жөніндегі комитетке аудиторлық емес қызметтер көрсетуге рұқсат етілген сыртқы аудиторға және сыртқы аудитор есепті жылда көрсеткен аудиторлық және аудиторлық емес қызметтер туралы ақпаратты бекіту үшін ұсынады. Аудиторлық

емес ұйымдарды тарту саясатына сәйкес аудиторлық емес қызметтер үшін төлемдердің үлесі сыртқы аудитор көрсеткен аудиторлық қызметтердің жалпы сомасының 50%-ынан аспауға тиіс. Сыртқы аудитор көрсеткен аудиторлық емес қызметтер 2023 жылы аудиторлық қызметтердің жалпы құнының 3,4% -ын құрады.

Акционерлердің, «Самұрық-Қазына» АҚ басқармасының 2022 жылы 20 қаңтардағы шешіміне сәйкес, ҚМГ-ның 2022-2024 жылдарға арналған қаржылық есебінің сыртқы аудитору болып «Эрнст энд Янг» ЖШС тәуелсіз аудиторлық компаниясы танылды.

Тәуекел-менеджмент және ішкі бақылау

Тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі

Компанияда бизнесті жүргізудің және компанияны басқарудың негізгі процестеріне интеграцияланған және компания құнының өсуі, оның табыстылығы мен тәуекелдері арасындағы оңтайлы теңгерімге қол жеткізуге бағытталған тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі (ТБКЖ) енгізілді және тиімді жұмыс істейді.

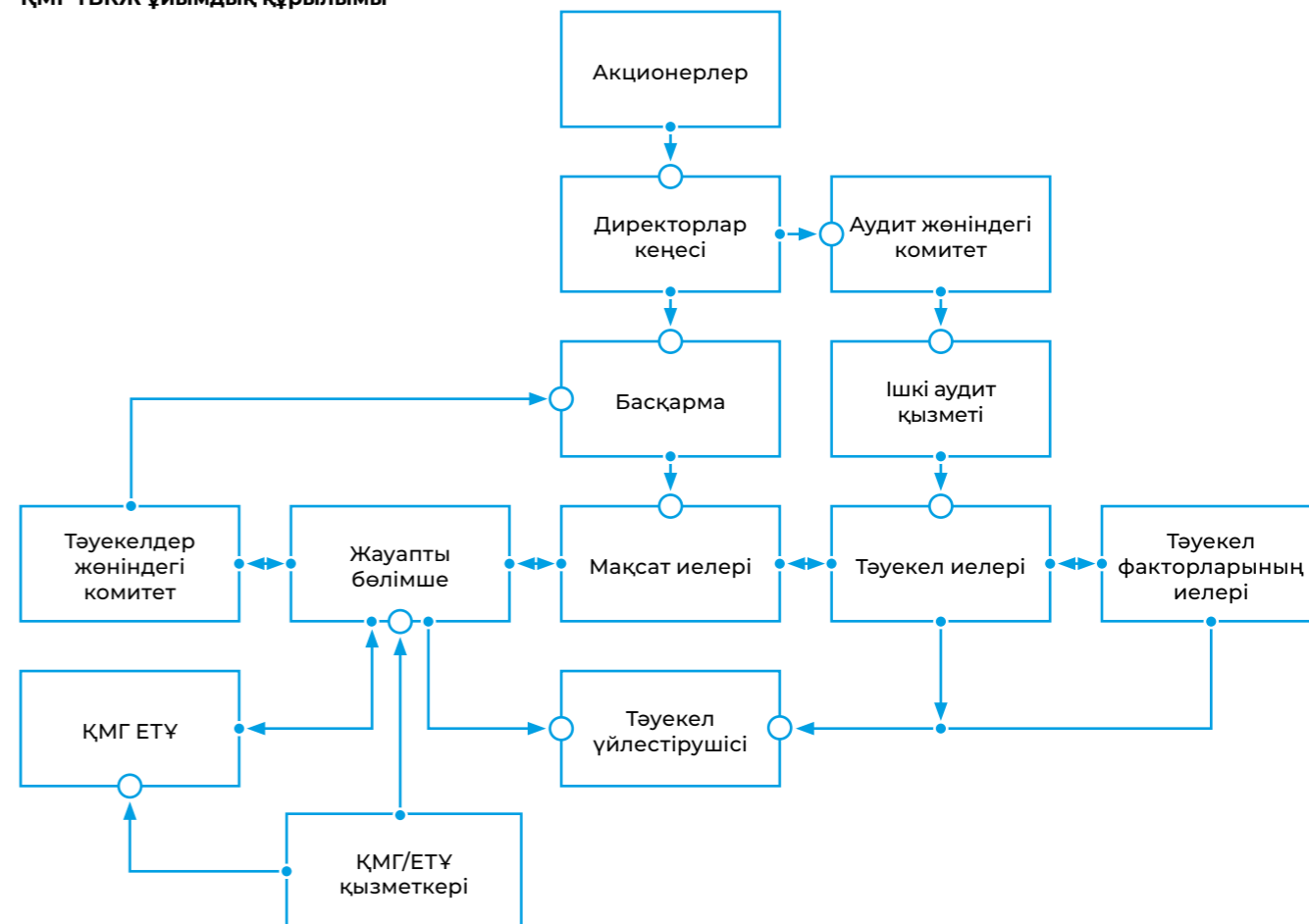
Компанияның тәуекелдерді басқару саясаты Компания ұстанатын келесі негізгі принциптерді қарастырады:

- үздіксіздік – тұрақты негізде жұмыс істеу;
- бейімделу – үнемі жетілдіру;

- кешенділік – Компания қызметінің барлық бағыттарын және олардың шеңберінде туындайтын тәуекелдердің барлық түрлерін қамту;
- ұтымдылық – тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға ресурстарды ұтымды пайдалану;
- басшылықтың белсенді қатысуы – ҚМГ компаниялар тобында тәуекелдерді басқару жүйесін енгізу және жетілдіру кезінде Компания басшылығының белсенді қатысуы және қолдауы.

ТБКЖ – ҚМГ корпоративтік басқару жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі, оның басқарудың барлық деңгейлерінде тәуекелдерді басқарудың вертикалды процесі құрылған:

ҚМГ ТБКЖ ұйымдық құрылымы

Директорлар кеңесі директорлар кеңесінің Аудит жөніндегі комитеттің қолдауымен компанияның стратегиялық мақсаттарына сәйкестік кепілдігін, компанияның негізгі тәуекелдерін уақтылы сәйкестендіруді, оларды бағалау мен басқару әдістерін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқаруды дамытудың негізгі векторын айқындайды, сондай-ақ тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігі жөніндегі есептерді қарайды.

Басқарма ТБКЖ-ның ұйымдастырылуы мен тиімді жұмыс істеуіне, Қорға, Аудит жөніндегі комитетке және Директорлар кеңесіне тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді уақтылы ұсынуға, ТБКЖ саясатының іске асырылуын қамтамасыз етуге, компанияның тәуекелдерді басқару саласындағы ішкі нормативтік құжаттарды жетілдіруге және тәуекелдерді басқару бойынша қажетті шараларды қабылдауға жауапты болады. Басқарма жанынан Тәуекелдер жөніндегі комитет жұмыс істейді. Ол – тұрақты жұмыс істейтін консультативтік-кеңесші орган және ҚМГ компаниялар тобының тәуекелдерді басқару мәселелерін алдын ала қарау және олар бойынша ҚМГ Басқармасына шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар дайындау үшін құрылған. Комитет компанияның тәуекелдерін және оларды басқару жөніндегі шаралардың тиімділігін, тәуекелдерді басқару жөніндегі әдіснамалық құжаттарды, тәуекелдерді басқару саясатын, рәсімдерін және құрылымын дамыту жөніндегі ұсыныстарды; тәуекелдерді басқарудың жаңа тәсілдерін, ТБКЖ-ны жетілдіру жөніндегі жұмыс жоспарларын қарайды.

ҚМГ-дағы үш қорғаныс желісі тұжырымдамасына сәйкес бірінші қорғаныс желісі (бизнес-функциялар) – құрылымдық бөлімшелердің басшылары мен қызметкерлері өз деңгейінде тәуекелдерді бағалауға және басқаруға, сондай-ақ ішкі бақылаудың тиімді жүйесін қамтамасыз етуге жауапты, екінші қорғаныс желісі (мониторинг функциялары) – құрылымдық бөлімшелердің басшылары мен қызметкерлері тәуекелдерді басқарудың, ішкі бақылаудың, заңнаманың, ішкі құжаттардың сақталуының тиімді практикасын енгізуді қамтамасыз етуге және қадағалауға және ҚМГ қызметкерлері тарапынан жосықсыз әрекеттер фактілерін тергеуге жауапты болады, үшінші жол (тәуелсіз функция) – ішкі аудит қызметі, ҚМГ Директорлар кеңесі мен Басқармасына басқару және жұмыс жүйелерінің тиімділігі туралы растау береді бірінші және екінші қорғаныс желілері.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ және оның еншілес және тәуелді ұйымдарының Тәуекелдерді басқару корпоративтік жүйесі жөніндегі саясаты компанияның [сайтында](#) жарияланған.

Тәуекелдерді басқару жүйесін дамыту

ТБКЖ дамыту және жетілдіру жөніндегі іс-шаралар

2021 жылы ҚМГ корпоративтік басқарудың тәуелсіз диагностикасының нәтижелері бойынша «Ішкі аудит, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау» бөліміне «ВВВ» рейтингі берілді, ол 2018 жылғы деңгейден жоғары

(«ВВ») және ТБКЖ, ішкі бақылау жүйесі (ІБЖ) және қызметтің үздіксіз жүруін басқару жүйесінің (ҚҮБЖ) даму динамикасын растайды. Диагностика қорытындысы бойынша 2022-2023 жылдарға арналған Корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспары қалыптастырылды. 2023 жылдың қорытындысы бойынша ТБЖ, ІБЖ және ҰҚБЖ шеңберіндегі барлық іс-шара орындалды.

Компания ТБКЖ-ны, тәуекелдерді басқару бойынша нормативтік-әдістемелік базаны үнемі жетілдіріп отырады. Компания ТБКЖ-ны үздіксіз дамыту мен жетілдіруге деген ұмтылысын растай отырып, 2023 жылы бірқатар шараны жүзеге асырды.

- ҚМГ Басқармасының шешімімен жаңа редакциядағы нарықтық тәуекелдерді басқару жөніндегі ҚМГ қағидалары жаңартылды және бекітілді;
- ҚМГ Басқармасының шешімімен тәуекелдер жөніндегі комитет туралы ереже жаңартылды және бекітілді;
- Тәуекелдер жөніндегі комитеттің дербес құрамы жаңартылды;
- ҚМГ үйлестіруші-тәуекелдер тіркелімі жаңа редакцияда бекітілді;
- Санкциялық тәуекелдердің мониторингі қамтамасыз етілген. Санкциялардың әсері туралы шоғырландырылған ақпарат мерзімді негізде Компанияның Директорлар кеңесіне Басқарма төрағасының және Қордың баяндамалары арқылы беріледі;
- Компания Басқармасы мен Директорлар кеңесін негізгі тәуекелдер бойынша уақтылы хабардар ету, тәуекелдер тізілімін, тәуекелдер картасын, тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді қарау және тәуекел-тәбетті қайта қарау қамтамасыз етілді. 2023 жыл ішінде тәуекелдер жөніндегі комитеттің 6 отырысы өткізілді, онда 28 мәселе қаралып, тиісті шешімдер қабылданды.
- Инвестициялық жобалардың тәуекелдерін бағалауды жақсарту мақсатында тұрақты даму және климаттық тәуекелдер саласында халықаралық сертификаттау алынды.
- «ҚМГ-Security» басшылары мен қызметкерлері үшін (барлық өңірлік филиалдарды қоса алғанда) тәуекелдерді басқару жүйесі бойынша тренингтер өткізілді.
- ҚМГ еншілес ұйымдары үшін AON Kazakhstan и Willis Towers Watson сақтандыру брокерлерінің қатысуымен «Сақтандыру негіздері: тәуекелдерді басқару құралы ретінде» тақырыбында тренингтер өткізілді.

Тәуекелдерді басқару жүйесін дамыту жоспарлары

- ТБКЖ-ны дамыту (ТБКЖ саясатын және тәуекелдерді басқару процесін ұйымдастырудың үлгілік қағидаларын жаңарту, нормативтік-әдіснамалық құжаттарды жаңарту).
- ТБКЖ ішкі аудитінің қорытындылары бойынша іс-шаралар жоспарын іске асыру.
- Негізгі тәуекелдер бойынша Аудит жөніндегі комитетті және Директорлар кеңесін уақтылы хабардар ету.
- 2025 жылға арналған тәуекелдерді басқару бойынша құжаттар топтамасын дайындау.
- Тәуекел мәдениетін дамыту.

Ішкі бақылау жүйесі

Ішкі бақылау жүйесі (ІБЖ) – КТБЖ-ның ажырамас бөлігі. ІБЖ COSO моделін қолданады және өзара байланысты бес компоненттен тұрады: бақылау ортасы, тәуекелдерді бағалау, бақылау рәсімдері, ақпарат және коммуникациялар, мониторинг. ІБЖ ҚМГ-ның төменде көрсетілген үш негізгі саладағы мақсаттарына қол жеткізуде орынды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған:

- операциялық қызметтің тиімділігін арттыру;
- толық және сенімді қаржы есептілігін дайындау;
- Қазақстан Республикасы заңнамасының және ҚМГ ішкі құжаттарының талаптарын сақтау.

ІБЖ бизнес-процестерді талдауға, ҚМГ қызметіне тән процестік деңгейдегі тәуекелдерді уақытылы анықтауға және талдауға, сондай-ақ осы тәуекелдерді басқару бойынша бақылау рәсімдерін айқындауға және талдауға бағытталған.

ІБЖ ҚМГ-ның негізгі және қосалқы бизнес-процестеріне интеграцияланады және қабылданған немесе қабылдануға тиіс түзету іс-шараларының жан-жақты бірге бақылаудың кез келген елеулі кемшіліктері мен әлсіз тұстары туралы тиісті деңгейдегі басшылығын дереу хабардар етуге арналған рәсімдерді қамтиды.

ІБЖ Ішкі бақылау жүйесінің саясатына сәйкес ұйымдастырылған, онда ІБЖ-нің мақсаттары, жұмыс істеу қағидаттары мен компоненттері және өкілеттіктері мен жауапкершілігі, жұмыс істеу тәртібі, ішкі бақылау құрылымы, нәтижелілік өлшемдері мен жазбалар нысандары айқындалған ішкі бақылау жүйесінің регламенті белгіленген.

ҚМГ-да жыл сайын бизнес-процестердің сыни, сыртқы және ішкі аудиторлардың ұсынымдары негізінде ІБЖ бойынша жұмыстардың күнтізбелік жоспар-кестесі бекітіледі. Онда бизнес-процестерді формаға келтіру/жаңарту және бақылау рәсімдерінің дизайнын тестілеу (талдау) мерзімдері көрсетіледі. Формаға келтіру бизнес-процестер бойынша тәуекелдер мен бақылаудың қолданыстағы блок-схемалары мен матрицаларын әзірлеуден және жаңартудан тұрады. Бақылау рәсімдерінің дизайнын тестілеу (талдау) негізінде оларды жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірленеді. Осыған ұқсас жұмысты ЕТҰ жүргізеді. ІБЖ бойынша жұмыстардың нәтижелері мерзімді негізде бизнес-процестердің иелеріне, ІАҚ, сыртқы аудиторға, Басқармаға, Директорлар кеңесіне жеткізіледі.

Жыл сайын ҚМГ және ЕТҰ қызметкерлері үшін ІБЖ бойынша кездесулер мен оқу бағдарламалары ұйымдастырылады, қатысушылар тренингтерден өтеді, тәжірибе бөліседі, проблемалар мен оларды шешу жолдарын талқылайды.

2023 жылы ҚМГ-дағы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ішкі бақылауды одан әрі енгізуге және жетілдіруге бағытталған жұмыстарды жалғастырды. 9 бизнес-процесс бойынша ішкі бақылауды ресімдеу бойынша бизнес-процестердің иелерімен бірлесіп жұмыс

жүргізілді. Жақсарту үшін облыстар анықталды, бақылау рәсімдерін жақсарту бойынша ұсыныстар дайындалды. Қазіргі уақытта ІБЖ ҚМГ-ның 40-тан астам бизнес-процесінде ресімделді. ІБЖ бойынша әдістеме жаңартылды. ЕТҰ-да ІБЖ және ҚҮБЖ жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарына сәйкес жұмыстар жүргізілуде. Еншілес ұйымдарға ІБЖ бойынша құжаттарды әзірлеу бөлігінде үйлестіру және әдіснамалық көмек жүзеге асырылады (ІБЖ ресімдеу үшін бизнес-процестерді айқындау және оларға басымдық беру, әзірленген тәуекелдер мен бақылаулардың блок-схемалары мен матрицалары бойынша ескертулерді/ұсынымдарды талдау және жолдау, есептерді қарау).

2024 жылы ҚМГ тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ІБЖ-ні жетілдіруді жалғастырады. Бақылау рәсімдері дизайнының тиімділігін ресімдеуді және талдауды жалғастыру, бақылау рәсімдері бойынша ұсынымдар беру, SAP S4/HANA жобасына сәйкес ішкі бақылау бойынша жұмыстарды орындау, ҚМГ еншілес ұйымдарының құрылымдық бөлімшелерінің бірінші басшылары мен басшылық құрам үшін оқыту жүргізу және тәуекел-мәдениетті жақсарту, аудиттелетін процестер бойынша ЕТҰ-да әзірленген тәуекел матрицалары және бизнес-процестер бойынша бақылау болған жағдайда ЕТҰ бойынша ІАҚ және Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі арқылы бірлескен аудит (келісім бойынша) жүргізу. Сондай-ақ ішкі бақылаудың өзін-өзі бағалауын верификациялау мақсатында ЕТҰ-ның қаржы-шаруашылық қызметі бойынша аудит жүргізу кезінде Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі мамандарын тарту (келісім бойынша).

Сондай-ақ, ҚМГ қаржылық есептілікті дайындау және қарау процесіне қатысты ішкі бақылау жүйесінің маңыздылығын түсінетінін атап өткен жөн. Бұл процесс қаржылық есептілік деректерінің дұрыстығына және оның қолданыстағы бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкестігіне нақты сенімділік береді. Осы мақсатта ҚМГ тобының компаниялары операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу және қаржылық есептілікті дайындау тәсілін айқындайтын әдіснамалық сипаттағы құжаттардан басқа, тәуекелдер матрицасын және қаржылық есептілікті дайындауды бақылауды қамтитын ішкі бақылау процесін ресімдеді және енгізді. ҚМГ тобы компанияларының қаржылық есептілікке ішкі бақылауының тиімділігін тәуелсіз аудиторлық компаниялар үнемі тексеріп отырады. Бұдан басқа, қаржылық есептілікті дайындау кезінде туындайтын ықтимал тәуекелдерге қатысты алдын алу шаралары келесідей:

- ҚМГ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау күнтізбесін жыл сайын бекіту;
- тоқсан сайын ҚМГ компаниялар тобының ұйымдарына қаржылық есептілікті жабу және дайындау кестесін әзірлеу және жеткізу;
- ҚМГ тобының компаниялары ұсынған стандартты емес жағдайлар бойынша сауалнамаларды тоқсан сайын талдау;
- ҚМГ компаниялар тобы ұйымдарының бас бухгалтерлерін тоқсан сайын бағалау (қаржылық есептілікті уақтылы және дұрыс ұсыну бөлігінде).

Қызметтің үздіксіз жүруін басқару жүйесі

Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесі (ҚҰБЖ) – ықтимал қатерлерді/ тәуекелдерді сәйкестендіруге және олардың ҚМГ мен оның еншілес және тәуелді ұйымдарының қызметіне тигізетін әсерін бағалауға бағытталған процестер мен рәсімдер жиынтығы, ол Компанияның қызметін қалпына келтіруге және мүдделі тараптардың мүдделерін, Компанияның іскерлік беделін, брендін және құндылығын қосатын қызметті қорғауды қамтамасыз етуге қабілетті тиімді жауап беру шараларын іске асыру арқылы Компанияның инциденттерге төзімділігін арттыру үшін негіз болады.

Компания ҚҰБЖ-нің маңызын түсінеді және қызметке қауіп төндіретін тәуекелдер контекстінде қызметтің үздіксіз жүруін қамтамасыз ететін шаралар мен құралдарды дамыту, жетілдіру үшін қажетті жағдайлар мен ресурстарды айқындай отырып, қызметтің үздіксіз жүруін басқарады.

ҚҰБЖ ҚМГ Қызметтің үздіксіз жүруін басқару жүйесі жөніндегі саясатқа және Қызметтің үздіксіз жүруін басқару процесін ұйымдастыру қағидаларына сәйкес ұйымдастырылған. Қызметтің үздіксіз жүруін басқару жүйесі жөніндегі саясат қызметтің үздіксіз жүруін қамтамасыз ету саласындағы халықаралық стандарттың ұсынымдарын ескере отырып, ҚҰБЖ-нің қолданылу аясын, мақсаттарын, негізгі қағида-тар мен жұмыс істеу моделін айқындайды. Қызметтің үздіксіз жүруін басқару процесін ұйымдастыру қағидалары ҚҰБЖ-нің қолдану аясын айқындау тәртібін, бизнеске тигізетін әсеріне талдау жүргізу тәртібін, Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспарын әзірлеу және бекіту тәртібін, оны тестіледі жүргізу тәртібін, ҚҰБЖ мониторингі мен жетілдіруді, қызметкерлерді оқыту және олардың хабардар болуын арттыруды белгілейді.

2023 жылы қызметтің үздіксіз жүруін басқару жүйесі бойынша әдістеме жаңартылды. ЕТҰ-да бизнеске әсерді талдау және сыни бизнес-процестерді анықтау бойынша жұмыстар жүргізілді. 2024 жылы Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ҚҰБЖ-ні жетілдіруді жалғастырады. Қызметтің үздіксіз жүруін қамтамасыз етудің кешенді жоспарын жаңарту бойынша жұмыс жүргізілетін болады, осыған ұқсас жұмыс еншілес ұйымдарда да жүретін болады. Сондай-ақ, Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ЕТҰ-ға ҚҰБЖ енгізуді үйлестіруді, енгізу кезінде әдіснамалық көмек көрсетуді, жауапты қызметкерлер мен басшылық үшін оқытуды жүргізуді жалғастырады.

Корпоративтік сақтандыру

ҚМГ компаниялары тобындағы сақтандыру – тәуекелдерді бақылау мен қаржыны басқаруды қамтамасыз етудің маңызды құралы. Сақтандыру ҚМГ мен акционерлердің мүлктік мүдделерін өндірістік қызметте, оның ішінде сыртқы факторлардың салдарынан туындайтын күтпеген шығындардан қорғайды.

Сақтандырып қорғауды ұйымдастырудың бірыңғай корпоративтік стандартын сақтау мақсатында, сақтандыру функциясы орталықтандырылған. Бұл үздіксіз сақтандыру өтелімін басқарудағы кешенді тәсілдемеге кепілдік береді. Сондай-ақ барлық ҚМГ компаниялар тобы бойынша тәуелсіз тәуекел-инженерлер жүргізетін тәуекел-сюрвей шеңберінде алмастыру/ қалпына келтіру құнын (RCN) тәуелсіз бағалауды және тәуекелдерді бағалауды жүргізу бойынша жұмыс үйлестіріледі.

ҚМГ-ның корпоративтік сақтандыру бағдарламасы сақтандырудың келесі негізгі түрлерінен тұрады:

- Компанияның негізгі өндірістік активтерін сақтандыру;
- үшінші тұлғалар алдындағы жауапкершілікті сақтандыру;
- энергетикалық тәуекелдерді сақтандыру.

Қайта сақтандыруға S&P шкаласы бойынша кредиттік рейтингі «А–» төмен емес қайта сақтандыру компаниялары қабылданады, Мұнай-газ саласының үздік тәжірибелері ескеріледі, бұл компания үшін сақтандыру және сақтандырылатын тәуекелдерді басқару үшін ең жақсы шарттарға қол жеткізуге ықпал етеді.

Негізгі тәуекелдер

ҚМГ өз қызметін үздіксіз өзгеріп отыратын ортада жүргізеді. Кейбір тәуекелдер уақыт өте келе артуы мүмкін және ішкі және сыртқы факторларға жауап ретінде ықтимал әсері мен болжам өзгеруі мүмкін. ҚМГ стратегияны іске асыруға әсер етуі мүмкін негізгі тәуекелдер мен белгісіз факторларды басқарады, оларды қадағалайды және олар туралы хабарлап отырады. Мұнай-газ саласында мемлекет мүддесін қорғайтын ұлттық оператор ретінде ҚМГ стратегияға сәйкес тұрақты даму қағида-тарын ұстанады және ESG-тәуекелдерді қоса алғанда олардың сәйкестігін анықтайды.

Есепті кезеңде кейбір тәуекелдер орындалды, бірақ тәуекелдерді митигациялау бойынша қабылданған шаралардың арқасында олардан келетін теріс әсер қадағаланып, барынша азайтылды.

Компанияның негізгі тәуекелдері

Тәуекел азаяды

Тәуекел артады

Тәуекел өзгеріссіз қалады

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
↑	<p>Өндіріс көлемінің төмендеу қаупі</p> <p>Тәуекелді іске асырудың негізгі сыртқы тәуекел факторларына авариялық сөну, сыртқы электрмен жабдықтаудағы іркілістер (атап айтқанда, КЕГОС, МАЭК және МӨЭК тарапынан ажырату), ауа райының қолайсыздығы жатады.</p> <p>Тоқтау мен шектеулерді енгізудің негізгі себептері:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ «МАЭК» ЖШС ЖЭС энергия блоктарының авариялық тоқтауы; ■ Маңғыстау және Атырау облыстарында электр қуатының тапшылығы. 	<p>1. ҚМГ ЕТҰ Мұнай кәсіпшілігі объектілерін энергетикалық қауіпсіздікті және үздіксіз электрмен жабдықтауды қамтамасыз ету мақсатында келесі шаралар қабылдануда:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ЖЭК негізінде (жел+күн) гибриді электр станциясы мен газ станциясының жобасын іске асыру. Жобаны іске асыру мерзімі – 2024-2025 жылдар. ■ «КЕГОС» АҚ Батыс аймағының тұтынушыларын электрмен жабдықтау сенімділігін қамтамасыз ету мақсатында 2023 жылғы қарашада «Қазақстан Республикасы БЭЖ Батыс аймағының электр желісін күшейту» жобасы іске асырылды. Жобаны іске асыру батыс аймақ желісінің сенімділігін екі есе арттырды. Бұл жағдайда тұтынушылар үшін электр қуатындағы іркілістер ықтималдығы барынша азайтылады. <p>2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен МАЭК-ке жөндеу жұмыстарын жүргізу үшін 4.9 млрд теңге бөлінді.</p> <p>3. Төтенше жағдайлар кезінде Қаламқас және Жетібай к/о объектілерін электр энергиясымен қамтамасыз ету үшін Қаламқас к/о ГТУ-1 және ГТУ-2 (ГТЭС-2 x 45МВт) параллель жұмыс жоспарына сәйкес ММГ (Siemens) резервтік газ турбиналық қондырғысын (ГТК) пайдалануға енгізу.</p>
→	<p>Мұнайды экспортқа тасымалдау және өткізу көлемін төмендету тәуекелі</p> <p>Негізгі қауіп факторлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ «Каспий құбыр желісі консорциумына» (КҚК) айтарлықтай тәуелді болу; ■ мұнайды тасымалдау мен жөнелтуді шектеу (апат, техникалық ақаулық, санкциялардың артуы, геосаяси қақтығыстар, диверсиялар және терроризм актілері). <p>Әсері</p> <p>Мұнай тасымалдауды шектеу, ТШО, Қашаған, Қарашығанақ кен орындарында өндірістік қызметті және компанияның операциялық активтерін төмендету немесе тоқтату, резервуарлық паркіндегі кептеліс.</p>	<p>Мұнайды тасымалдаудың балама нұсқалары пысықталуда.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Қазақстандық мұнайды экспортқа тасымалдау маршруттарын әртараптандыру мақсатында: <ol style="list-style-type: none"> а) «Дружба» мұнай құбыры арқылы Германияға мұнай жеткізу; б) Әзербайжан арқылы Ақтау портынан «Баку-Тбилиси-Джейхан» бағытында мұнай жеткізу; в) «Қазақстан-Қытай» мұнай құбырын кеңейту мәселелері бойынша CNPC-мен бірлесіп жұмыс топтары құрылды. ■ КЕВСО (Kazakhstan Export Blend Crude Oil) қазақстандық мұнай сортын пайдалану, мүдделі уәкілетті органдармен өзге де мәселелерді пысықтау. ■ КҚК-ның маңызды жабдықтарын (ЖПҚ) өндіру және ауыстыру мүмкіндігін қарастыру

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
←	<p>Өндірісте жарақат алу қаупі</p> <p>Қызметкерлердің еңбекті қорғау сала-сында белгіленген ережелерді сақтамауы, өндірістік тәртіпті бұзуы – қызметкерлердің өміріне қауіп төндіретін және денсаулығына зиян келтіретін негізгі факторлар.</p> <p>2023 жылдың қорытындысы бойынша ҚМГ компаниялар тобының 29 қызметкері зардап шекті, 2022 жылмен салыстырғанда 19%-ға төмендегені байқалады.</p> <p>2023 жылы мердігер ұйымдардың қатысуымен еңбек ету қабілетінен айырылған жазатайым оқиғалардың ұлғаюына байланысты мердігер ұйымдармен ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы тәуекелдерді азайтуға бағытталған өзара іс-қимыл процестерін жақсарту бойынша шаралар қабылдануда.</p> <p>Әсері</p> <p>Қауіпсіздік және еңбекті қорғау ережелерін бұзу денсаулыққа зиян келтіруге, сондай-ақ өндірістің бұзылуына, қаржылық шығындарға және компанияның іскерлік беделіне нұқсан келтіруге әкелуі мүмкін.</p> <p>Қосымша ақпарат «Денсаулық сақтау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау» бөлімінде</p>	<p>Өндірістегі жазатайым оқиғаларды болдырмау мақсатында Компания келесідей ұйымдастыру-техникалық іс-шараларын жүргізеді:</p> <ul style="list-style-type: none"> жұмыстарды қауіпсіз жүргізу, өндірістік жарақаттанудың және кәсіптік аурулардың алдын алу; оқытуды және білімді тексеруді уақтылы жүргізу; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы ішкі бақылау; еңбекті механикаландырудың жаңа технологиялары мен құралдарын енгізу; өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздік деңгейін арттыру. <p>«Қорғау»¹ картасын және жұмыс пен жүргізуді мінез-құлықты бақылау карталарын пайдалану арқылы (Near Miss) салдарсыз оқиғалар бойынша есеп беру бағдарламасын іске асыру жалғасуда.</p> <p>ЕТҰ-да Жұмыс қауіпсіздігі бойынша мінез-құлықты бақылау бағдарламасын және Жүргізу қауіпсіздігі бойынша мінез-құлықты бақылау бағдарламасын іске асыру бойынша жұмыс жалғасуда.</p> <p>Бірқатар ЕТҰ-да өндірістік қауіпсіздік және еңбекті қорғау саласында кешенді тексерулер жүргізілді.</p>

←	<p>Пандемия қаупі</p> <p>Жаңа вирустардың/штамдардың пайда болуы жұмысшылардың денсаулығына қауіп төндіреді. Қазақстан Республикасында коронавирус инфекциясымен (КВИ) байланысты эпидемиологиялық жағдай салыстырмалы түрде қолайлы, науқастар санының төмендеуі байқалады. 2023 жылдың мамырында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 індетінен «денсаулық сақтау саласындағы халықаралық маңызы бар төтенше жағдай» мәртебесін алып тастады. Алайда, бұл вирустың қаупі тоқтады дегенді білдірмейді.</p> <p>Әсері</p> <ul style="list-style-type: none"> Инфекцияның таралуы және ҚМГ компаниялар тобындағы байланысқан тұлғалар санының артуы. Наразылық, жұмысқа барудан бас тарту, жалған ақпарат, дүрбелең және наразылық сезімдері, ксенофобия. Денсаулыққа зиян, уақытша еңбекке жарамсыздық, өлім, өтемақы төлеу. Білікті операциялық персоналдың және инженерлік-техникалық қызметкерлердің болмауы немесе жетіспеушілігі (еңбек өнімділігінің төмендеуі). Жұқтырған және байланысқан адамдарды мәжбүрлеп оқшаулау және ауруханаға жатқызу және мемлекеттік органдар тарапынан шектеу шаралары (карантинге жабу). 	<p>Ағымдағы эпидемиологиялық жағдайға және нақты өңірдегі эпидемиологиялық тәуекел аймағына байланысты корпоративтік орталық пен ЕТҰ-да бас мемлекеттік санитариялық дәрігерлердің қолданыстағы қаулыларының талаптары мен ұсынымдары орындалады.</p> <p>Жаңа штамдардың таралуына байланысты жағдай нашарлаған жағдайда ҚМГ және оның ЕТҰ қызметінің өзіндігі мен үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін бекітілген алгоритмдерге сәйкес іс-шаралар кешені іске асырылуда.</p>
---	---	--

¹ «Қорғау» картасын қолдану қауіпті жағдайды, қауіпті мінез-құлықты, қауіпті әрекетті, қауіпті оқиғаны, қауіпті факторды, сондай-ақ жақсы тәжірибе мен ұсыныстарды (бастамаларды) анықтауға және хабарлауға арналған.

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
↑	<p>Өндірістік объектілердегі авариялық жағдайлардың, техногендік апаттардың қаупі</p> <p>Компанияның өндірістік қызметі қауіпті болуы мүмкін. Авариялық және штаттан тыс жағдайлар, өндірістік объектілердегі техногендік апаттар нәтижесінде мүлікке, үшінші тұлғаларға және қоршаған ортаға зиян келтіру қаупі бар.</p> <p>Есепті кезеңде ЕМГ мұнай-газ өндіру басқармасында апат тіркелді: 2023 жылы 16 қарашада бұрғылау процесінде, ұңғымадан кернді алу кезінде газ-мұнай, судың бөлінгені анықталды. Зардап шеккендер жоқ.</p> <p>Әсері</p> <p>Өндірістегі апаттар келесі салдарға әкелуі мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> Қызметкерлердің жарақаттары мен өлімі Жабдықтардың, ғимараттар мен құрылыстардың ішінара немесе толық бұзылуы Қоршаған ортаға әсерді жоюға, өртті сөндіруге, өндірісті қалпына келтіруге арналған шығындар Қоршаған ортаға нормативтен тыс әсер еткені үшін айыппұл төлеу 	<p>Ұңғымаларды бұрғылау жұмыстарын жүргізу кезінде оқыс оқиғаларды болдырмау мақсатында келесі алдын алу шаралары қабылданады:</p> <ul style="list-style-type: none"> геологиялық сипаттамаларды нақтылау бойынша зерттеулер; бұрғылау ерітіндісін тұтыну параметрлерін, бұрғылау ерітіндісіндегі газ концентрациясының көрсеткіштерін және технологиялық процесті бақылау; ұңғымалардың құрылысын авторлық қадағалау мамандарының бұрғылау ерітіндісін дайындаудың рецептурасы мен әдістемесін міндетті бақылау; газ-мұнай, судың бөлінуін ерте анықтау үшін тікелей және жанама белгілерді бақылау; Түсіру-көтеру операцияларын жүргізу процесінде толтырылатын (ығыстырылатын) бұрғылау ерітіндісі көлемінің көтерілетін (түсірілетін) бұрғылау құбырларының көлеміне сәйкестігін тексеру. <p>Өндірістік тәуекелдерді азайту мақсатында Компания:</p> <ul style="list-style-type: none"> нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес жабдықтау техникалық қызмет көрсетуді және жөндеуді уақтылы жүргізуді қамтамасыз ету; ықтимал қауіпті факторларды уақтылы диагностикалау және анықтау, сондай-ақ өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігіне сараптама жүргізу; қызмет мерзімі өткен жабдықтардың өнеркәсіптік қауіпсіздігіне сараптама жүргізу жөніндегі іс-шаралардың орындалуын бақылау; жабдықты (техникалық құрылғыларды) қауіпсіз пайдалану бойынша нұсқама жүргізу; біліктілік куәліктерін (рұқсаттарды) бере отырып, қауіпсіз пайдалану техникалық регламентінің талаптары оқыту және білімдерін тексеру; <p>Жыл сайын сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде мүлікті залалдан (мезгілсіз өлім, жоғалту немесе бұлінуді қауіпінен) ерікті сақтандыру шарттары жасалады.</p>

←	<p>Терроризм қаупі</p> <p>Компания қызметкерлеріне, мердігерлеріне және активтеріне қарсы бағытталған террористік және өзге де зорлық-зомбылық акциялары.</p> <p>Әсері</p> <p>Компания өз активтеріне қатысты террористік актілер мен басқа да қылмыстық әрекеттер жасалу ықтималдығы бар бірқатар елде қызмет атқарады. Есепті кезеңде ҚМГ компаниялар тобында бұл тәуекел іске асқан жағдай анықталған жоқ.</p>	<p>Компанияда алдын алу шараларының кешені іске асырылады, оның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> техникалық қауіпсіздік құралдарының, құлақтандыру жүйелерінің жай-күйін, эвакуация схемаларының өзектілігін, шығу жолдары мен эвакуация жолдарының қазіргі жағдайын тексеру; төтенше жағдай туындаған кезде объектілерді терроризмге қарсы қорғау және жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша күзет және сервистік қызмет жұмысшыларын оқыту; ЕТҰ объектілерінің физикалық қауіпсіздігі және терроризмге қарсы қорғалуы тұрғысынан тексерулер жүргізу; объектілердің физикалық қауіпсіздігін және терроризмге қарсы қорғалуын қамтамасыз ету мәселелері бойынша құқық қорғау және арнайы органдармен өзара іс-қимыл жасау; компания объектілеріне жұмыстарға жіберілген мердігер ұйымдардың қызметкерлеріне қатысты тексеру іс-шараларын жүзеге асыру; объектілерде штаттан тыс жағдайлар туындаған кезде күзет персоналының, сервистік және техникалық бөлімшелердің іс-әрекеттері бойынша оқу-жаттығу сабақтарын өткізу; бейнебақылау жүйелеріне, интеграцияланған қауіпсіздік жүйесіне, кіруді бақылау және басқару жүйесіне және шлагбаумдарға қызмет көрсетудің регламенттік жұмыстарына қызмет көрсету бойынша бақылауды қамтамасыз ету; терроризмге қарсы іс-қимыл саласындағы заңнаманың талаптарына сәйкес террористік тұрғыдан осал объектілерге паспорттау жүргізу.
---	---	--

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
	<p>Экологияға зиян келтіру қаупі</p> <p>Компания қоршаған ортаға қолайсыз экологиялық әсер ету қаупіне және экологиялық заңнама талаптарын сақтамағаны үшін міндеттемелерді қатаңдату қаупіне ұшырайды.</p> <p>Әсері</p> <p>Экологиялық тәуекелді іске асыру айыппұлдар, нормативтен тыс төлемдер, қоршаған ортаны қалпына келтіру шығындары түріндегі қаржылық шығындарға, сондай-ақ заңды жауапкершілікке және әлеуметтік-экологиялық шиеленісті арттыруға әкелуі мүмкін.</p>	<p>Қоршаған ортаны қорғау саласында компания үшін басым бағыттар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ атмосфералық ауаға шығарындыларды басқару және шикі газдың алауды жағуын азайту; ■ су ресурстарын басқару; ■ өндіріс қалдықтарын басқару; ■ жерді қалпына келтіру; ■ энергия тиімділігін арттыру. <p>Қоршаған ортаға қолайсыз экологиялық әсер ету қаупін азайту үшін Компания:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ экологиялық көрсеткіштерді жақсарту үшін жобаларды басқаруға және тәуекелге бағытталған тәсілге негізделген маңызды экологиялық аспектілерді профилактикалық басқару; ■ экологиялық мәселелер бойынша мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл; ■ ЕТҰ қалдықтарын кәдеге жарату және қайта өңдеу мақсатында уәкілетті органмен қол қойылған қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы меморандумды іске асыру; ■ жиналған қалдықтарды түгендеу және ластанған жерлерді қалпына келтіру жобаларына мониторинг жүргізу; ■ корпоративтік экологиялық бағытты толыққанды дамыту, сондай-ақ компанияның жасыл экономика қағидаттарына бейілділігін қамтамасыз ету; ■ ЕТҰ-ларда үздік қолжетімді технологияларды және экологиялық мониторингтің автоматтандырылған ақпараттық жүйесін енгізу бойынша жұмыс жүргізілуде.
	<p>Теңіз операцияларын жүргізу кезінде мұнайдың төгілу қаупі</p> <p>Технологиялық режимнің бұзылуы, құбырлардағы авариялар, өндірістік және технологиялық жабдықтардың штаттан тыс жұмысы, барлау және бағалау ұңғымаларын бұрғылау кезіндегі газ-мұнай, су бөлінуі, сондай-ақ Каспий теңізі экожүйесінің тұйықталуы, таяз су, кен орнындағы қалыптан тыс жоғары қабат қысымы, күкіртсутегінің жоғары болуы және жер бетінің маусымдық қатуы мұнай төгілуіне әкелуі мүмкін.</p> <p>Әсері</p> <p>Бұл факторлар қоршаған ортаға айтарлықтай зиян келтіруі, өндірістік процестің тоқтап қалуы және авария мен аварияның салдарын жоюға арналған қаржылық шығындар әкелуі мүмкін.</p>	<p>Мұнай төгілу қаупін азайту мақсатында Компания келесі іс-шараларды жүргізеді:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Технологиялық режимдердің сақталуын тұрақты бақылау және мониторинг жүргізу. ■ Өндірістік және технологиялық жабдықтар мен құбырлардың жұмыс істеуін тұрақты бақылау. Жоспарлы алдын алу жөндеулерін және техникалық қызмет көрсетуді уақтылы жүргізу. ■ Мұнайдың авариялық төгілуін жоюға дайындық, Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігімен бірлесіп 1, 2 және 3 деңгейдегі оқу-жаттығуларды оқыту және өткізу. ■ Төгілулерге ден қоюдың Солтүстік-Каспий экологиялық базасының тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету. ■ Жойылған ұңғымалардың жай-күйіне мониторинг жүргізу. ■ Тиісті ұсынымдармен және түзетулер енгізумен жоспарлы алдын алу іс-шараларын қарау бойынша СК ӨБК комитеттеріне, жұмыс топтарына қатысу.

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
	<p>Климаттық қауіптер және төмен көміртекті даму</p> <p>Компания өз қызметінде энергия көзінің өзгеруіне байланысты тәуекелдерге тап болады, олар келесі қауіп факторларын қамтиды.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ энергия көзінің жаңа түрлеріне көшумен байланысты тәуекелдер (көміртегі бірліктерін сатудағы шектеулер, іс-шараларды іске асыруға қомақты шығындар, төмен көміртекті жобалардың төмен рентабельділігі, заңнамалық және рұқсат беру нормативтерінің болмауы, электр энергиясына тарифті арттыру); ■ Компанияға физикалық әсер ету, климаттың өзгеруі (қысқа мерзімді: су тасқыны, көшкін, сел, құрғақшылық, өрт, дауыл. Жүйелі: ауаның қалыптан тыс жоғары температурасының ұзақ кезеңі, теңіз деңгейінің көтерілуі және жағалау ұңғымаларын су басу, Каспий теңізі деңгейінің төмендеуі). <p>Әсері</p> <p>Бұл тәуекелдер компанияның қазба отындарының ірі өндірушісі және парник газдары эмитенті ретіндегі қызметіне шығындардың өсуі, кірістің төмендеуі және одан әрі даму мүмкіндіктерін шектеу түрінде теріс әсер етуі мүмкін.</p> <p>Жекелеген контрагент елдерде жаңартылатын көздерден энергия өндіру көлемінің өсуін күтуге болады, бұл компания жеткізетін өнімді тұтынудың төмендеуіне әкелуі мүмкін.</p>	<p>Климаттың өзгеруіне және оның салдарына байланысты тәуекелді азайту шеңберінде ҚМГ компаниялар тобында мынадай іс-шаралар орындалды және жүзеге асырылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ 2023 жылы Еуропалық қайта құру және даму банкінің қолдауымен климат саласындағы корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі іс-қимыл жоспары әзірленді (TCFD ұсынымдарына сәйкес); ■ Baker Hughes-пен көміртекті тұту және сақтау (CCUS) туралы өзара түсіністік туралы келісімге қол қойылды; ■ күн электр станцияларын салу жобасы бойынша «Самұрық-Энерго» АҚ-мен Үлгімақтастық туралы меморандумға қол қойылды; ■ ішкі көміртегі бағасының жаңартылған бағдарламасы бекітілді; ■ жасыл жобаларға инвестициялар бойынша корпоративтік стандарттың жобасы дайындалды. ■ корпоративтік мүдделерді ескере отырып, төмен көміртекті даму, энергия тиімділігі және энергия үнемдеу, ЖЭК және баламалы энергетика саласындағы заңнамалық базаны жетілдіру жөніндегі жұмыс топтарына қатысу; ■ CO2 тұту, пайдалану және сақтаудың «толық тізбегін» құру бойынша пилоттық жобаны іске асыру әлеуетін бағалау (2-кезең); ■ орман-климаттық жоба іске асырылуда, мердігер ретінде Stantec компаниясы анықталды; ■ компанияның парник газдары шығарындыларының мониторингі мен есептілігі жөніндегі әдістемеге имплементациялау мақсатында парник газдары шығарындыларын түгендеу (Score 3) әдістемесі әзірленді; ■ «Орталық Азия энергетикасы» жобасын іске асыратын Tetra Tech Inc корпорациясымен компания объектілеріндегі метан шығарындыларының көздерін түгендеу және шығарындылар көлемін азайту мақсатында меморандум жасалды; ■ ҚМГ мұнай-газ компаниялары арасында метан шығарындылары бойынша есептілік бойынша OGMP 2.0 (мұнай-газ метаны бойынша әріптестік) бастамасына қосылды.
	<p>Геологиялық тәуекел</p> <p>Жаңа барлау жобаларын іске асыру әрдайым геологиялық құрылымның белгісіздігінен туындайтын геологиялық тәуекелдермен байланысты (көмірсутектер қорларының анықталмауы, алынатын мұнай/газ қорларының расталмауы немесе төмен бағалануы).</p> <p>Әсері</p> <p>Коммерциялық тұрғыдан өнімді мұнай мен газ қорларының болмауы және (немесе) қорлардың жоспарланған деңгейден төмен болуы.</p>	<p>Компания келесілерді жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ жұмыс ауданы және жақын маңдағы ұқсас кен орындары бойынша геологиялық-геофизикалық деректерді жинау және талдау; ■ көмірсутектерді іздеу мен барлаудың геофизикалық әдістерін жоспарлау, деректерді зерттеудің, өңдеудің және түсіндірудің тиімді әдістерін қолдану; ■ бассейндерді аймақтық зерттеу; ■ геологиялық тәуекелдерді азайту және толыққанды геологиялық және техникалық-экономикалық талдау үшін жаңа деректер алу үшін жер қойнауын геологиялық зерттеу шеңберінде озыңқы сейсмикалық барлау жұмыстарын жүргізу; ■ жаңа кен орындарын бірлесіп барлау және игеру үшін стратегиялық серіктестерді тарту; ■ мамандардың кәсіби деңгейін арттыру (оқыту, шетелдік компаниялармен тәжірибе алмасу).

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
	<p>Қызметін жүргізетін аймақтарындағы әлеуметтік жағдай</p> <p>Компания үшін рұқсатсыз ұйымдастырылған ереуілдер қаупі бар.</p> <p>Әсері</p> <p>Компанияның беделіне теріс әсер ету, өндірістік қызметтің бұзылуына және операциялық шығындардың артуына, сондай-ақ күрделі шығындар мен жобалар кестесіне әсер ету. Шикізат тауарларына бағаның өсуі, ел ішіндегі инфляцияның неғұрлым жоғары деңгейі немесе теңгенің әлсіреуі еңбекақы мөлшерінің өзгеруіне қатысты келіссөздерге әсер етуі мүмкін.</p> <p>2023 жылы мердігер ұйымдардың қызметкерлері мен ЕТҰ-ның кейбір қызметкерлері арасында рұқсат етілмеген бірқатар ереуіл болды. Кәсіподақ комитеттерінің жетекшілерімен келіссөздер және еңбек ұжымдарымен кездесулер, сондай-ақ компания қызметкерлері мен мердігерлер арасындағы жалақы алшақтығын азайту шаралары жүргізілді.</p> <p>2023 жылдың қорытындысы бойынша Маңғыстау облысы бойынша ҚМГ ЕТҰ мен олардың мердігер ұйымдарында ереуілдер саны 59%-ға төмендеді (2023 жылы 9 ереуіл болған, ал 2022 жылы – 22).</p>	<p>Әлеуметтік тәуекелдерді азайту үшін компанияда келесі іс-шаралар жүзеге асырылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Маңғыстау облысы бойынша әлеуметтік-еңбек жанжалдарын уақтылы реттеу үшін Ақтау қаласындағы ҚМГ өкілдігі жұмыс істейді. ҚМГ Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласының проблемалық мәселелерін шешу бойынша ведомствоаралық штабтың жұмысына қатысады. ■ ҚМГ кәсіпорындары мен олардың мердігер ұйымдарындағы әлеуметтік ахуалды үздіксіз бақылау ұйымдастырылды. Наразылық акцияларын реттеу жөніндегі әзірленген іс-қимыл алгоритмі шеңберінде уәкілетті мемлекеттік органдармен бірлесіп бірыңғай ұстаным әзірленді. Ықтимал жанжалдардың алдын алу және әлеуметтік жағдайды жақсарту мақсатында ҚМГ ЕТҰ мердігер ұйымдарында өндірістік қатынастар (Industrial Relations) бағыты бойынша тұрақты бақылау ұйымдастырылды. ■ ЕТҰ әлеуметтік-тұрмыстық инфрақұрылым объектілерін салуды және қолданыстағы әлеуметтік инфрақұрылым объектілеріне күрделі жөндеу жүргізуді қамтитын 2023-2027 жылдарды іске асыру кезеңінде жұмысшылардың еңбек және демалыс жағдайларын жақсарту жөніндегі жол карталарын әзірледі. ■ 2023 жылы корпоративтік орталық барлық ЕТҰ үшін SRS жақсарту жөніндегі жоспардың бірыңғай нысанын (Samruk Research Services) әзірледі, сондай-ақ ЕТҰ-ға шығу тәжірибесі және тұрақтылық деңгейін арттыру жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеуге жәрдемдесу мүмкіндігі енгізілді. Биыл «ПҚОП» ЖШС ӘӨКО-мен бірлесіп тереңдетілген әлеуметтік зерттеулер жүргізді. 2023 жылдың қорытындысы бойынша SRS индексі 75% көрсетті. ■ ҚМГ тобында ішкі коммуникациялардың бірыңғай жүйесі (регламент) жұмыс істейді. Барлық кәсіпорындарда басшылықтың еңбек ұжымдарымен әлеуметтік, тұрмыстық, өндірістік мәселелерді талқылауға және шешімдердің нұсқаларын бірлесіп әзірлеуге арналған міндетті жоспарлы кездесулері өткізіледі. ■ 2023 жылы ҚМГ ЕТҰ-ның 14 000 қызметкерін қамтыған 101 есептік кездесу өткізілді, онда қызметкерлер 500-ден астам сұрақ қойды, барлығы бойынша түсініктемелер берілді. ■ ҚМГ Маңғыстау облысында жұмыссыздықты төмендету жұмысына белсенді атсалысады. 2023 жылдың басынан бастап ҚМГ өкілдігін тікелей үйлестіру кезінде Маңғыстау облысының әкімдігімен бірлесіп ЕТҰ мен ҚМГ мердігер ұйымдарына 2 216 адам жұмысқа орналастырылды. Сондай-ақ, ҚМГ-ның Abu Dhabi Ports Group (ADP) компаниясымен қол қойылған келісімі аясында облыс тұрғындары арасында ADP-де еркін лауазымдарға орналасуға конкурс басталды. ■ Еңбек ұжымдарын шоғырландыру, командалық рухты және салауатты психологиялық атмосфераны қалыптастыру мақсатында корпоративтік мәдениетті дамыту үшін үнемі түрлі іс-шаралар өткізіледі (ҚМГ барлық ЕТҰ қатысуымен ҚМГ спартакиадасы, «Үздік маман» кәсіби шеберлік конкурсы). ■ Жаңаөзен қаласы жастарының білім деңгейін арттыру үшін еліміздің үздік мамандандырылған мектеп-интернаттары мен колледждерінде оқушыларды оқытуды қаржыландыру бағдарламасы іске қосылды. Бағдарлама жыл сайын орта есеппен 1300 оқушыны оқытуға арналған.

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
	<p>Өтімділік және қаржылық тұрақтылық тәуекелдері</p> <p>Компания үшін негізгі тәуекелдерге өтімділікке, қаржылық тұрақтылыққа және несиелік рейтингтердің төмендеуіне байланысты тәуекелдер жатады.</p> <p>Әсері</p> <p>Ағымдағы қарыздар мен еурооблигацияларды өтеу қажеттілігі. Компанияның ағымдағы және инвестициялық қызметін қаржыландыру үшін жеткілікті көлемде қаражат тарта алмау. 2023 жылы Компания өтімділіктің тиісті деңгейін сақтап, қаржылық тұрақтылықтың жеткілікті деңгейін көрсетті.</p>	<p>Осы тәуекелдерді еңсеру үшін борыштық жүктемені басқару және өтімділік тапшылығын болдырмау жөніндегі іс-шаралармен қатар, Компания операциялық қызметтің тиімділігін арттыруға, күрделі шығындарға нақты басымдық беруге, қаржылық тәртіпті ұстануға, компанияның активтері мен жобалары портфельдерін ұтымды етуге, жобаларды портфельдік басқаруға көшуге назар аударды.</p> <p>Компания тәуекелдің алдын алу бойынша келесі шараларды іске асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ борыш деңгейін бақылау, қаржылық тұрақтылықты сақтау үшін оның өсуіне жол бермеу, борышты өтеуге еркін ақша қаражатын жіберу; ■ қарыз капиталы мен ішкі қаржыландыру көздері арасындағы оңтайлы теңгерімге қол жеткізу; ■ шығыстарды қысқарту және бюджеттерді бақылау жөніндегі іс-шараларды іске асыру; ■ ЕТҰ-ның ағымдағы қарыздарын және қаржылық көмегін қайтаруды қамтамасыз ету; ■ капиталдың борыштық нарықтарына қолжетімділікті сақтау және қарыз алу құнының қымбаттауы үшін компанияның кредит қабілетінің нашарлауына жол бермеу; ■ мерзімінен бұрын өтеу арқылы қарызды азайту.

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
<p>←</p>	<p>Комплаенс тәуекелдері</p> <p>Жеке пайда мен мүліктік мүдделерді, оның ішінде үшінші тұлғалар үшін алуға бағытталған сыбайлас жемқорлық сипаттағы қасақана әрекеттер. Сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің кез келген фактілері қаржылық залалдың мөлшеріне қарамастан, компания қызметінде мүлдем қолайсыз.</p> <p>Әсері</p> <p>Қаржылық шығындар, беделге нұқсан.</p>	<p>Компания ішкі бақылау жүйелерін енгізу және күшейту, үшінші тұлғалар да, компания қызметкерлері де тарапынан заңсыз және жосықсыз әрекеттердің алдын алудың бірыңғай саясатын белгілеу, қызметкерлер тарапынан құқыққа қайшы және әдепке сай емес әрекеттер жасау фактілері бойынша ішкі тергеулер жүргізу тәртібін белгілеу жөнінде дәйекті жұмыс жүргізеді. Компанияда жетекші әлемдік тәжірибелерді, сондай-ақ міндеттемелерді ескере отырып, саясаттар мен стандарттар қолданылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ішкі және комплаенс-бақылау жүйелерін жетілдіру және күшейту бойынша (есепті кезеңде толықтырулар енгізілді: <ul style="list-style-type: none"> – бағынысты қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауының алдын алу жөніндегі лауазымдық міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін Басқарма төрағасының және оның орынбасарларының жауапкершілігі бөлігінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы саясатқа; – қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық белгілері бар келіп түскен өтініштер бойынша тексеру материалдарын уәкілетті құқық қорғау органдарына жіберу бөлігінде ҚМГ құпия ақпараттандыру саясаты; – ҚМГ-да тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жоспарлау, ұйымдастыру және өткізу қағидалары бір көзден алу тәсілімен сатып алу үшін негіздемелерді қолданудың негізділігі бөлігінде; ■ сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг жүргізу; ■ сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне талдау жүргізу; ■ сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, қызметкерлер арасында ықтимал бұзушылықтар мен шаралар туралы профилактикалық іс-шаралар мен түсіндіру жұмыстарын жүргізу; ■ шешім қабылдау рәсімдерінің есептілігі мен ашықтығын қамтамасыз ететін ұйымдық-құқықтық тетіктерді белгілеу; ■ комплаенс-тексерулер жүргізу (есепті кезеңде бір көзден ұзақ мерзімді келісімшарттар мен сатып алуларға, сондай-ақ экономикалық маңызды объектілерді сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігі тұрғысынан жекешелендіруге ревизиялар жүргізілді); ■ іскерлік этика нормаларын қабылдау және сақтау; ■ сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырыпта семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру; ■ сыбайлас жемқорлық факторларын анықтауға арналған ішкі құжаттардың жобаларын сараптау; ■ мүдделер қақтығысын болдырмау; ■ контрагенттердің сенімділігі бойынша тексерулер жүргізу; ■ инсайдерлер тізімін жасау және инсайдерлерге шектеулер, міндеттемелер және жауапкершілік туралы хабарламалар жіберу; ■ ДК-нің тиісті есептерін ұсына отырып, жедел желіге келіп түскен өтініштерді өңдеу.

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
<p>↗</p>	<p>Мұнай бағасының аса құбылмалы болуы</p> <p>Компания үшін энергия бағасының құбылмалы болу қаупі бар.</p> <p>Әсері</p> <p>Мұнай бағасының құбылмалылығы Компания қызметінің, кірістің және ақша ағымының айтарлықтай өзгеруіне әкелуі мүмкін. 2023 жылы мұнайдың орташа бағасының 2022 жылмен салыстырғанда төмендеуі компанияның кірісі мен ақша ағымының төмендеуіне әсер етті.</p> <p>Толығырақ ақпарат «Макроэкономика және жаһандық трендтер» бөлімінде</p>	<p>Мұнай бағасының жоғары құбылмалылығы, әлемдік нарықтардағы қолайсыз жағдайға байланысты сұраныстың төмендеуі жағдайында компания қаржылық тұрақтылықты тұрақтандыру бойынша шаралар қабылдайды (бірақ онымен шектелмейді):</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ дағдарысқа қарсы шараларды уақтылы енгізу және іске асыру; ■ компанияның даму жоспарын түзету, шығындарды азайту; ■ күрделі шығындар мен инвестициялық жобаларға басымдық беру және оңтайландыру. <p>Компания тұрақты негізде баға динамикасына, мұнай мен мұнай өнімдеріне сұранысқа мониторинг пен талдауды жүзеге асырады.</p>
<p>→</p>	<p>Ел бойынша тәуекел және санкциялар қаупі</p> <p>Компания шет мемлекеттерде операцияларды жүзеге асырады. Қабылдаушы елдегі кез келген елеулі экономикалық және саяси теріс өзгерістер Компанияның қызметіне әсер етуі мүмкін. Кейбір елдерге, соның ішінде секторлық санкцияларға қатысты санкциялар Компанияның қызметіне және перспективалы бірлескен жобаларға әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері</p> <p>Санкциялық заңнаманы қатаңдату компанияның операциялық, қаржылық және инвестициялық қызметіне, оның ішінде компанияға қайталама санкциялар салуға теріс әсер етуі мүмкін.</p>	<p>Тәуекелдерді басқару бойынша компанияның алдын алу әсерінің мынадай іс-шаралары өткізілді:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ санкциялық тәуекелдерге тұрақты негізде мониторинг және талдау жүргізіледі, санкциялардың компанияға әсері туралы ақпарат мерзімді негізде Қорға және компанияның мүдделі бөлімшелеріне беріледі. ■ перспективалы жобаларды іске асырудың орындылығын қарау, басқа мердігерлерді тарту бойынша нұсқаны пысықтау. ■ келісімдерде санкциялардың ҚМГ-ға теріс әсерін болдырмау немесе азайту жөніндегі тетіктер жазылған.
<p>→</p>	<p>Инвестицияға (жобалар) қатысты тәуекелдер</p> <p>Компания көмірсутектерді барлау, өндіру, тасымалдау және өңдеу саласындағы бірқатар жобаларды жүзеге асырады, олар сыртқы және ішкі факторларға байланысты елеулі тәуекелдерге ұшырауы мүмкін. Мұндай тәуекелдерді іске асыру жобаларды іске асырудың табыстылығына айтарлықтай әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері</p> <p>Инвестициялық жобаларды іске асыру кезінде Компания шығындардың өсу, өндірістік объектілерді уақтылы пайдалануға бермеу және жобалық параметрлерге қол жеткізбеу тәуекелдеріне тап болады.</p>	<p>Компания қажет болған жағдайда жобаларды іске асыру жөніндегі жоспарларға уақтылы өзгерістер енгізе отырып, жүзеге асыратын өңірлерде жобалардың іске асырылу мәртебесіне тұрақты мониторинг жүргізеді. Жобалардың мерзімдеріне, бюджетіне және сапасына әсер етуі мүмкін тәуекелдер туындаған жағдайда іс-шаралар мүдделі Тараптармен келіссөздер жүргізуді, операциялық шығындарды қысқартуды, инвестициялық бағдарламаны оңтайландыруды, инвестициялық портфельден рентабельді емес жобаларды алып тастауды қамтуы мүмкін.</p> <p>Халықаралық компаниялардың (Stage Gate Process) стандарттарына ұқсас жобалық басқару және инвестициялық шешімдер қабылдау жүйесі енгізілді.</p>

Тренд (жыл ішінде)	Тәуекел мен оның ықтимал салдарының сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қабылданатын шаралар
--------------------	---	---

<p>—</p> <p>Қолданыстағы заңнаманың өзгеру қаупі, сондай-ақ сот ісін жүргізу және төрелік іс жүргізу тәуекелдері</p> <p>Компания қызметінің нәтижелеріне жер қойнауын пайдалану саласындағы нормалауды, салықтық, валюталық, кедендік реттеуді және т.б. қоса алғанда, қолданыстағы заңнамадағы өзгерістер, сондай-ақ Компания тартылған сот және төрелік даулар бойынша соттардың теріс шешімдер қабылдау тәуекелі әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері</p> <p>2023 жылы 1 млн АҚШ долларынан астам сомаға 12 сот процесі басталды. Процедуралар аяқталғанға дейін бұл оқиғалардың компания қызметіне әсерін толық бағалау мүмкін емес.</p>	<p>Компания заңнамадағы өзгерістерге тұрақты мониторингті жүзеге асырады, олардың ҚМГ ұйымдарының қызметіне әсер ету дәрежесін бағалайды және болжайды.</p> <p>Компания заңнаманың әртүрлі салаларында заң жобаларын әзірлеу және талқылау бойынша жұмыс топтарына үнемі қатысады.</p> <p>Компания сот және құқық қолдану практикасының мониторингін тұрақты негізде жүзеге асырады, қызметті жүзеге асыру процесінде туындайтын құқықтық мәселелер мен дауларды шешу кезінде үздік тәжірибені белсенді қолданады.</p> <p>2023 жылы Стати ісінде өзгерістер болды.</p> <p>2023 жылдың 22 қыркүйегінде Жоғарғы Сот Статидің апелляциялық шағымын қабылдамады, бұл акциялар әдеттегі халықаралық құқыққа сәйкес орындалудан иммунитетке ие болғанын растады.</p> <p>Жоғарғы Сот «Статидің шағымы апелляциялық соттың шешімін қате түсінуге негізделген және сот «Самұрық-Қазына» АҚ-ның жарғылық мақсатын шешуші деп санады және Қордың нақты қызметін елемеді деген болжамнан туындады» деген шешім шығарды.</p> <p>Бұл ретте Жоғарғы сот апелляциялық сот дұрыс қорытындыға келгенін атап өтті: «Стати Самұрық-Қазына акцияларының коммерциялық айналым объектісі ретінде тағайындалуын дәлелдей алмады».</p>	
--	---	--

МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Мүдделі тараптардың негізгі топтары

